

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U000682

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 29-01-2024

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:



II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кіпаренко Олена Леонідівна

2. Olena Kiparenko

Кваліфікація: 053

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 053

Назва наукової спеціальності: Психологія

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: психологія

Дата захисту: 15-02-2024

Спеціальність за освітою: психологія

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 36.053.2023 / ID 3873

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, буд. 2, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, буд. 2, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 15.21.31, 15.31.31

Тема дисертації:

1. Особливості розвитку вищих психічних функцій у дітей із труднощами навчання.
2. Peculiarities of the development of higher mental functions in children with learning difficulties.

Реферат:

1. Роботу присвячено вивченню структури вищих психічних функцій у дітей, які мають труднощі шкільного навчання. Такі діти навчаються за програмою загальноосвітньої школи і не мають особливого статусу або певних діагнозів. Здійснено теоретико – методологічний аналіз проблеми зв'язку труднощі оволодіння шкільними навичками і актуальним станом вищих психічних функцій дитини. Наведено різноманітні концепції до вивчення даного питання. Історія концептуалізації поняття вищих психічних функцій людини на сьогодні в науці розглядається у трьох основних напрямках: неврологічний, психологічний і педагогічний. У вітчизняному просторі немає на даний час узгодженої моделі кількісного або якісного аналізу роботи вищих психічних функцій. За оцінками експертів кількість дітей, які мають труднощі у навчанні приблизно 20-30 % від загально-ного числа дітей. І подолання труднощів шкільного навчання вихо-дить на перший план не тільки в роботі педагога, але й в роботі шкільного психолога. Саме шкільному психологу найважливіше продіагностувати причини і скласти план корекційної роботи з дитиною. Підготовка психолога для роботи з

такими дітьми вимагає не просто базових знань і навичок психологічної роботи. В першу чергу - це комплексний підхід, тому і діагностичні, і корекційні методики роботи повинні включати в себе комплексну оцінку причин труднощів дитини. Такий підхід має більшу вірогідність успішності роботи і мотивація дитини до навчання теж покращиться. Проблему мотивації дитини важливо обов'язково відмітити, тому що навантаження і вимоги до дітей з боку школи ростуть, а реакція нервової системи дитини не завжди буде адекватна сучасним вимогам. Останні дослідження описують і зростання феномену «набутої безпорадності» школярів на тлі шкільних проблем, і зростання рівню тривожності у школярів, і особливості шкільних страхів у дітей. Виділено труднощі засвоєння навички читання в якості пріоритетної для подальшого успішного навчання дитини. Визначено вплив складових вищих психічних функцій на появу певних шкільних труднощів. В контексті дослідження вищі психічні функції дитини та їх складові розглядаються як інтегральна структура та складна система нейропсихологічних факторів. Особлива роль в оволодінні основними формами шкільних навичок належить як фізіологічним, так і психологічним факторам: певна морфологічна готовність дитини до шкільного навчання, вміння регулювати довільну психічну діяльність, достатній рівень нейродинамічної компоненти, що забезпечить енергетичну складову цілеспрямованої діяльності, сформованість за віком операцій мислення, коректна робота сенсорних систем дитини, що забезпечить достатній рівень всіх видів сприйняття, достатній рівень цілеспрямованих рухів і дій, стан слухомовної, зорової і рухової пам'яті. Стійкість шкільних труднощів також пояснюється їхньою щільною кореляцією із руховим і мовленнєвим розвитком дитини після народження та сімейною ситуацією. Проведене дослідження дає змогу розглянути кожен складову вищої психічної функції не тільки у вигляді достатнього рівня пам'яті, уваги, сприйняття, мислення, мовлення, а й як багатогранну структуру у комплексі роботи енергетичної складової довільної психічної діяльності, можливості отримання, збереження і відтворення зорової, слухової, шкірно-кінестетичної інформації, програмування і контролю довільної психічної діяльності, міжпівкульної взаємодії. Констатовано, що кожна з зазначених складових впливає певним чином на рівень навчання дитини. У дослідженні детально визначено вклад кожної із них.

2. The work is devoted to the study of the structure of higher mental functions in children who have difficulties in schooling. Such children study according to the program of a comprehensive school and do not have a special status or certain diagnoses. A theoretical and methodological analysis of the problem of the connection between the difficulty of mastering school skills and the current state of the child's higher mental functions was carried out. Various concepts for the study of this issue were given. Nowadays the history of the conceptualization of the notion of the higher mental functions of a person in science is considered in three main directions: neurological, psychological and pedagogical. There is currently no agreed model of quantitative or qualitative analysis of the work of higher mental functions among Ukrainian scientists specialising in this sphere. According to experts, the number of children with learning difficulties is approximately 20-30% of the total number of children. And overcoming the difficulties of schooling comes to the fore not only in the work of a teacher, but also in the work of a school psychologist. It is especially important for the school psychologist to diagnose the causes and make a plan for corrective work with the child. Training a psychologist to work with such children requires not just basic knowledge and skills of psychological work. First of all, this is a complex approach; therefore, both diagnostic and corrective methods of work should include a comprehensive assessment of the causes of the child's difficulties. This approach is more likely to be successful, and the child's motivation to study will also improve. It is important to note the problem of the child's motivation, because the load and demands on children from school are growing, and the reaction of the child's nervous system will not always be adequate to modern requirements. The latest studies describe the growth of the phenomenon of "acquired helplessness" of schoolchildren against the background of school problems, and the increase in the level of anxiety among schoolchildren, and the peculiarities of school fears among children. The difficulty of mastering the skill of reading is highlighted as a priority for further successful education of the child. The influence of components of higher mental functions on the appearance of certain school difficulties was determined. In the context of research, the child's higher mental functions and their components are considered as an integral structure and a complex system of neuropsychological factors. A special role in mastering the basic forms of school skills belongs to both physiological and

psychological factors: a certain morphological readiness of the child for schooling, the ability to regulate voluntary mental activity, a sufficient level of the neurodynamic component that will ensure the energy component of purposeful activity, formation of thinking operations according to age, correct operation of the child's sensory systems, which will ensure a sufficient level of all types of perception, a sufficient level of purposeful movements and actions, the state of audioverbal, visual and motor memory. The persistence of school difficulties is also explained by their close correlation with the motor and speech development of the child after birth and the family situation. The conducted research makes it possible to consider each component of the higher mental function not only in the form of a sufficient level of memory, attention, perception, thinking, speech, but also as a multifaceted structure in the complex of work of the energy component of voluntary mental activity, the possibility of obtaining, preserving and reproducing visual, auditory, skin-kinesthetic information, programming and control of voluntary mental activity, interhemispheric interaction. It was established that each of the specified components affects the child's level of education in a certain way. The contribution of each of them is determined in detail in the study.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Кіпаренко О. Л. Сенсорна інтеграція як метод корекції розладів у дітей. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. 2020. №49. С.152-176.
- Kiparenko, O. L., & Kremenchutska, M. K. Assessment of the impact of motor development on adaptation to learning. Insight: the psychological dimensions of society. 2021. №6. P. 95-109. DOI: 10.32999/2663-970X/2021-6-7
- Kremenchutska M.K, Kiparenko O.L, Chykur L.D, Pundiev V.V, Dobrynina I.V. Neuropsychological diagnostics and correction of reading disorders in visually impaired children. Journal of ophthalmology (Ukraine). T. 507. 4. P. 68- 74.
- Tomich, L., Martsyniak-Dorosh, O., Partyko, N., Kiparenko, O., Mateiko, N., Boiaryn, L. Psychotherapy and Correction of Neuropsychic Disorders within the Neurotic Personality Development. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience. 2022. №3. P. 138-151.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0116U006605 0122U000260

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кременчуцька Маргарита Костянтинівна

2. Margaryta Kremenchutska

Кваліфікація: к. психол. н., доцент, 19.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, буд. 2, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Соколова Ганна Борисівна

2. Hanna Sokolova

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9913-1814

Додаткова інформація: <https://pdpu.edu.ua/informatsiya-2/vsi-kategoriji/50-medychne-viddilennia/kafedra-defektologiji-ta-fizichnoji-reabilitatsiji>

Повне найменування юридичної особи: Державний заклад "Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського"

Код за ЄДРПОУ: 02125473

Місцезнаходження: вул. Старопортофранківська, буд. 26, Одеса, 65020, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Прохоренко Леся Іванівна

2. Lesia Prokhorenko

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5037-0550

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 21560861

Місцезнаходження: вул. М. Берлінського, буд. 9, Київ, 04060, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бочелюк Віталій Йосипович

2. Vitalii Bocheliuk

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Комунальний заклад вищої освіти "Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія" Запорізької обласної ради

Код за ЄДРПОУ: 22133718

Місцезнаходження: вул. Наукового містечка, буд. 59, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69017, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Держадміністрація

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Амплеева Ольга Михайлівна

2. Olga Amplieieva

Кваліфікація: к. психол. н., доцент, 19.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, буд. 2, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. **Заключні відомості**

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Родіна Наталія Володимирівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Родіна Наталія Володимирівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Лукашук Світлана Борисівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**



Юрченко Тетяна Анатоліївна